

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1CdoR/8/2024
Identifikačné číslo spisu:	5322201710
Dátum vydania rozhodnutia:	11.12.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Erika Šobichová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:5322201710.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Eriky Šobichovej a členov senátu Mgr. Petra Melichera a JUDr. Martina Vladíka v právnej veci oprávnenej z vyživovacej povinnosti: S. M., narodená XX. E. XXXX, bytom v X., X. XXXX, zastúpená advokátom JUDr. Ladislavom Ščurym PhD., so sídlom v Čadci, Mierová 1725, proti otcovi povinnému z vyživovacej povinnosti: Z. M., narodený XX. S. XXXX, trvale bytom Č., prechodne bytom X A. B., D., A. XX XGE, C., zastúpený Advokátskou kanceláriou JUDr. Peter Strapáč, PhD., s.r.o., so sídlom v Čadci, Ul. 17. novembra 3215, IČO: 50 473 522, v konaní o určenie výživného na plnoleté dieťa, vedenom na Okresnom súde Čadca pod sp. zn. 14Pc/22/2022, o dovolaní oprávnenej proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 26. októbra 2023 sp. zn. 14CoP/29/2023, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žiaden z účastníkov konania nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Súd prvej inštancie rozhodol tak, že výrokom I. konanie o návrhu na zvýšenie výživného za obdobie pred podaním návrhu zastavuje, výrokom II. návrh navrhovateľky na zvýšenie výživného od podania návrhu zamietla, výrokom III. zrušuje vyživovaciu povinnosť otca Z. M., narodeného XX. S. XXXX voči plnoletej dcére S.E. M., narodenej XX. E. XXXX, naposledy určenú rozsudkom Okresného súdu Čadca č.k. 9P/49/2015-85 zo dňa 29. marca 2016 s účinnosťou od 10. októbra 2022, výrokom IV. žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania.

2. Na základe odvolania oprávnenej z vyživovacej povinnosti Krajský súd v Žiline (ďalej aj ako „odvolací súd“) rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutých výrokoch II. a III. a IV. potvrdil. O náhrade trov konania rozhodol tak, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

2.1. Odvolací súd podrobne preskúmal všetky rozhodujúce otázky, ktoré boli vo veci vznesené a v plnom rozsahu sa stotožnil so skutkovými a právnymi závermi súdu prvej inštancie, na ktorých založil napadnutý rozsudok v napadnutých výrokoch. Súd prvej inštancie v dostatočnom rozsahu zistil skutočnosti rozhodné pre posúdenie danej veci, pre rozhodnutie o návrhu oprávnenej z vyživovacej

povinnosti, vecne správne rozhodol. Svoje rozhodnutie odôvodnil dostatočne správne, napriek námietkam odvolateľky, v súlade s § 220 ods. 2 CSP v spojení s § 2 ods. 1 CMP. Odôvodnenie rozhodnutia súdu prvej inštancie je vecne správne, pričom v jednotlivostiach naň odkazuje aj odvolací súd. Z uvedených dôvodov sa odvolací súd v odvolacom konaní obmedzil iba na konštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia viažucich sa k napadnutým výrokom odvolaní (§ 387 ods. 2 CSP v spojení s § 2 ods. 1 CMP).

2.2. Súčasne odvolací súd preskúmal námietky oprávnenej z vyživovacej povinnosti uvedené v jej oprávnom prostriedku. Po ich preskúmaní dospel k záveru, že tieto nie sú dôvodné. Odvolací súd na tomto mieste pripomenul, že v súvislosti s určením výšky výživného zo strany povinného rodiča je potrebné uviesť, že neexistujú závažné kritériá pre jeho určenie, vždy sa vychádza z individuálneho posúdenia.

2.3. Navrhovateľka v odvolaní namietala, že okresný súd jej svojím postupom odňal možnosť konať pred súdom, ktorý hraničí s denegatio iustitiae. Odvolací súd uviedol, že z obsahu napadnutého rozhodnutia vyplýva, že okresný súd v dostatočnom rámci posúdil návrh navrhovateľky uplatnený na súde, jej argumentáciu ako i listiny-dôkazy ňou pripojené, preto vo vyvolanom odvolacom konaní nie je možné dať oprávnenej z vyživovacej povinnosti za pravdu, že by konaním, resp. rozhodnutím došlo zo strany okresného súdu k denegatio iustitiae u nej ako osoby oprávnenej z vyživovacej povinnosti.

2.4. Odvolací súd posudzoval argumentáciu navrhovateľky, ktorá nevypočutie matky navrhovateľky považovala za odňatie možnosti konať pred súdom. Pripomenul, že je vecou súdu, ktoré z navrhnutých dôkazov vykoná, ak niektorý z navrhnutých dôkazov nevykoná, čo náležite odôvodní, ako je tomu v prejednávanej veci, tak takýto postup okresného súdu nie je možné vyhodnotiť ako rozporný so zákonom. Odvolací súd potom len primerane a podporne poukázal na závery z rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 5Cdo/174/2013, ktoré si odvolací súd osvojil a postuláty z neho vyplývajúce, boli v postupe okresného súdu, podľa zistení odvolacieho súdu, po vykonaní odvolacieho prieskumu, dodržané. Na tomto mieste odvolací súd poukázal cez úpravu v § 387 ods. 1, 2 CSP najmä na ods. 22. až 27. napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie.

2.5. Odvolací súd akcentoval, že dokazovanie v rozsahu vykonanom súdom prvej inštancie za dodržania procesných predpisov bolo dostatočné. Okresný súd v dostatočnom rozsahu vykonával dokazovanie potrebné k tomu, aby posúdil navrhovateľkou uplatnený nárok ako i relevanciu obrany povinného z výživy.

2.6. Odvolací súd v rovine svojich záverov uviedol, že konštatovania okresného súdu v rovine posúdenia tvrdení navrhovateľky, že nie je schopná sa samostatne živiť, pretože sa stará o svoje maloleté dieťa, je na rodičovskej dovolenke a poberá rodičovský príspevok, nielen podľa okresného súdu, ale ani podľa odvolacieho súdu nie sú skutočnosťami, ktoré by zakladali neschopnosť samej sa živiť. Navrhovateľka mala štúdium na strednej škole prerušené, v tomto období pracovala, následne školu dokončila, bola na materskej dovolenke a aktuálne je na rodičovskej dovolenke. Je zdravá, neexistujú na jej strane okolnosti brániace v uplatnení na trhu práce, aj keď starostlivosť o maloleté dieťa jej toto uplatnenie môže čiastočne sťažiť. Pokiaľ matka poberá rodičovský príspevok, hoc nepracuje tak je schopná sa sama živiť. Od 08/2021 do 03/2022 odvolateľka poberala materskú dávku a od 01.04.2022 jej ako matke vznikol nárok na rodičovský príspevok. Uvedené poberanie materskej dávky a rodičovského príspevku, ktorý je svojím spôsobom príjem matky, má jej poskytnúť finančné prostriedky, kým v čase zabezpečovania starostlivosti o dieťa nepracuje a nemôže pracovať. Ak okresný súd konštatoval, že navrhovateľka nadobudla schopnosť sa sama živiť ukončením štúdia, získala príjem, ktorý je poskytovaný z dôvodu starostlivosti o dieťa ako kompenzácia skutočnosti, že z dôvodu starostlivosti o dieťa si nemôže zabezpečiť príjem svojou prácou, tak odvolací súd tieto závery vyhodnotil ako vecne správne. Odvolateľka žiadnym spôsobom argumentami uvádzanými v odvolaní nespochybnila správnosť rozhodnutia súdu prvej inštancie.

2.7. Pri rozhodovaní o trovách odvolacieho konania odvolací súd aplikoval § 52 CMP, a preto rozhodol, že žiaden z účastníkov konania nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

3. Proti predmetnému rozsudku podala oprávnená z vyživovacej povinnosti (ďalej aj „navrhovateľka“ alebo „dovolatel'ka“) dovolanie z dôvodov podľa § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

3.1. K dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP namietala vadu konania, ktorá spočívala v tom, že súd prvej inštancie nevypočul matku navrhovateľky A. M.ú ako svedkyňu. Týmto jej súd prvej inštancie odňal

možnosť konať pred súdom. Odvolací súd ospravedlnil takéto konanie súdu prvej inštancie tým, že je vecou súdu, ktoré z navrhovaných dôkazov vykoná a ktoré nevykoná. Tým, že súd prvej inštancie nevypočul matku navrhovateľky ako svedkyňu, dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, čo do posúdenia jej schopnosti samostatne sa živiť, pričom následne vychádzal aj z nesprávneho právneho posúdenia veci.

3.2. Vo vzťahu k § 421 ods. 1 písm. b) CSP uviedla, že v danom prípade sa jedná o vyriešenie právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu nebola vyriešená. Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky navrhovateľka kladie otázku zásadného právneho významu: „má rodič vyživovaciu povinnosť na plnoleté dieťa v prípade, že toto nepracuje, ale je na rodičovskej dovolenke, pričom sa stará o dieťa mladšie ako 3 roky a poberá iba rodičovský príspevok.“

3.3. Navrhovateľka zastáva právny názor, že by sa v danej veci dalo vychádzať z rozhodnutia Krajského súdu Trnava sp. zn. 23CoP/40/2018 zo dňa 20. augusta 2018. Súd v danom prípade vôbec neskúmali, či mala ako navrhovateľka objektívnu možnosť zamestnať sa, pričom v bode 23. odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie sa uvádza, že nepracuje a ani nemôže pracovať, ale aj napriek tomu je schopná samostatne sa živiť, čo si už vo svojej podstate samo odporuje. Tento nekriticky názor prevzal aj odvolací Krajský súd v Žiline.

3.4. Ďalej uviedla, že hoci to nie je v napádaných rozhodnutiach uvedené, súdy, akoby ju odkazovali na podanie žiadosti o výživné po otcovi maloletého dieťaťa. Navrhovateľka takýto návrh podala voči otcovi jej maloletej dcéry X. G., pričom Okresný súd Čadca jej priznal výživné iba vo výške 75 eur, pretože otec je vysokoškolský študent a nikde nepracuje. Táto čiastka je však na výživu jej maloletej dcéry a nie na jej výživu.

3.5. Vzhľadom na uvedené navrhla, aby najvyšší súd zrušil rozhodnutie dovolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

4. K dovolaniu sa písomne vyjadril povinný z vyživovacej povinnosti (ďalej aj odporca). Dovolateľka neuvedla právnu otázku, ale otázku skutkovú. Rozhodovanie vo veciach výživného je individuálne konanie, kedy súd individuálne pristupuje k nároku na určenie vyživovacej povinnosti. Kritériá na určení rozsahu vyživovacej povinnosti sú rozdielne v každej veci a odlišujú sa od prípadu k prípadu. Iný výklad by viedol k rozporu so záujmami dieťaťa, ktorému sa výživné priznáva. Každé jedno rozhodnutie je založené na riešení čisto individuálnych otázok, ktoré nemôže byť považované za pravidlo pre iné prípady (rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Cdo/87/2017, 3Cdo 226/2017). Odporca mal za to, že rozhodnutím dovolacieho súdu nemožno dospieť k zovšeobecneniu a vyjadreniu právneho názoru, či má rodič vyživovaciu povinnosť na plnoleté dieťa v prípade, že toto nepracuje, ale je na rodičovskej dovolenke, pričom sa stará o dieťa mladšie ako 3 roky a poberá iba rodičovský príspevok. Jedná sa o individuálne a špeciálne skutkové okolnosti súdeného prípadu, kedy ako matka samoživiteľka - nevydatá sa stará o svoje maloleté dieťa a poberá len rodičovský príspevok, ktoré je jej jediným zdrojom príjmu. Dovolateľka sa rozhodla stať matkou, prijala životná rozhodnutie, pričom jej zdravotný stav jej nebráni nájsť si prácu a rovnako nejestvujú objektívne možnosti, pre ktoré by sa nemohla zamestnať. Dovolateľka jednoznačne nadobudla schopnosť samostatne sa živiť, nebol preukázaný opak. S poukazom na vyššie uvedené mal za to, že dovolanie je potrebné odmietnuť.

5. K vyjadreniu povinného z vyživovacej povinnosti podala stanovisko navrhovateľka s tým, že zotrvala na podanom dovolaní.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podal v zákonom stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) oprávnený subjekt (účastník konania), v ktorého neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti, pričom zistil, že dovolanie je prípustné, avšak nie je dôvodné.

6.1. V zmysle čl. 2 ods. 1 CMP sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia CSP, ak tento zákon neustanovuje inak. Keďže CMP neustanovuje inak, dovolací súd ďalej skúmal možnosť aplikácie ustanovení CSP pre konanie o dovolaní dovolateľky.

6.2. Dovolanie podala dovolateľka v zmysle § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

Dovolanie vo vzťahu k § 420 písm. f) CSP.

6.3. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

6.4. Podľa § 420 CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

6.5. Najvyšší súd opakovane vyjadril záver, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (1Cdo/6/2014, 3Cdo/357/2015, 4Cdo/1176/2015, 5Cdo/255/2014, 8Cdo/400/2015). Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu. Najvyšší súd v rámci dovolacieho konania neplní úlohy prvostupňového či odvolacieho súdu ako tretej inštancie prebiehajúceho súdneho sporu. Úloha dovolacieho súdu spočíva v náprave najzávažnejších procesných pochybení, resp. v riešení otázok zásadného právneho významu.

6.6. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritorným rozhodnutím predstavujúcim res iudicata), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (3Cdo/319/2013, 1Cdo/348/2013, 3Cdo/357/2016, 3ECdo/154/2013, 3Cdo/208/2014).

6.7. V posudzovanom prípade dovolateľka vyvodzovala prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

6.8. Dovolaťka ako vadu v zmysle § 420 písm. f) CSP namietala, že súd prvej inštancie nevypočul matku navrhovateľky Martinu Gajdošovú ako svedkyňu a tým namietala aj nesprávnosť skutkových zistení. V tomto smere odvolací súd reagoval na rovnakú odvoláciu námietku dovolateľky v bodoch 15. a 17. odôvodnenia rozsudku: „Vo svetlo vyššie uvedených záverov odvolací súd posudzoval argumentáciu navrhovateľky, ktorá nevypočutie matky navrhovateľky považovala za odňatie možnosti konať pred súdom. Pripomína odvolací súd, že je vecou súdu, ktoré z navrhnutých dôkazov vykoná, ak niektorý z navrhnutých dôkazov nevykoná, čo náležite odôvodní, ako je tomu v prejednávanej veci, tak takýto postup okresného súdu nie je možné vyhodnotiť ako rozporný so zákonom. Krajský súd akcentuje, že dokazovanie v rozsahu vykonanom súdom prvej inštancie za dodržania procesných predpisov bolo dostatočné. Vo vzťahu k výsledkom hodnotenia vykonaných dôkazov zo strany okresného súdu je potrebné uviesť to, že do obsahu základného práva strany sporu nepatrí ani právo strany vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov súdom alebo dožadovať sa ním navrhnutého spôsobu hodnotenia dôkazov. Okresný súd v dostatočnom rozsahu vykonal dokazovanie potrebné k tomu, aby posúdil navrhovateľkou uplatnený nárok ako i relevanciu obrany povinného z výživy.“ Uvedené vysvetlenie dôvodov nevykonania dokazovania vypočutím svedkyne - matky navrhovateľky považuje odvolací súd za dostatočné, vzhľadom aj na konečný výsledok konania, vypočutie tejto svedkyne by nemalo žiaden reálny vplyv na výsledok konania. K uvedenej námietke je tiež možno (vo všeobecnosti) uviesť, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal

služiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom súde nemá možnosť vykonávať dokazovanie. Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi nižšej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Inými slovami, na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú teda povolané súdy prvej inštancie a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorý je v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil odvolací súd, a jeho prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porov. I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (napr. problematika opomenutého dôkazu) alebo či konajúcimi súdmi prijaté závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo chybné. Je tomu tak v prípade, ak existujú výrazné rozpory medzi vykonanými dôkazmi a skutkovými zisteniami alebo keď sú právne závery súdu alebo orgánu verejnej moci v extrémnom nesúlade s vykonanými skutkovými zisteniami alebo z nich v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia meritórneho rozhodnutia nevyplývajú. Ide o prípady svojvoľného hodnotenia dôkazov vykonaného bez akéhokoľvek akceptovateľného racionálneho základu (m. m. I. ÚS 548/2015, IV. ÚS 607/2021, III. ÚS 104/2022, I. ÚS 417/2022). Dovolací súd však v procese dokazovania, tým, že uvedenú svedkyňu nevypočul, nezistil také pochybenie (vzhľadom na vyššie uvedené), ktoré by zakladalo vadu podľa § 420 písm. f) CSP. Preto dovolanie v tejto časti nie je opodstatnené.

Dovolanie vo vzťahu k § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

7. Dovolateľka vyvodzuje prípustnosť dovolania aj z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP (rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená) namietajúc nesprávne právne posúdenie.

7.1. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

7.2. Relevanciu podľa § 421 ods. 1 CSP má právna otázka (nie skutková) otázka, na ktorej spočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu. Musí ísť pritom o takú právnu otázku, ktorá bola podľa názoru dovolateľa odvolacím súdom vyriešená nesprávne (porovnaj § 432 ods. 1 CSP) a pri ktorej - s prihliadnutím na individuálne okolnosti veci (prípadu) - zároveň platí, že ak by bola vyriešená správne, súdy by nevyhnutne rozhodli inak, pre dovolateľa priaznivejším spôsobom.

7.3. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

7.4. Z obsahu dovolania vyplýva, že problém nastolený v dovolaní sa týka právneho posúdenia, keď bytostnou súčasťou právneho posúdenia veci je skúmanie subsumovateľnosti ustáleného skutkového stavu pod ustanovenie právnej normy (III. ÚS 405/2021). Kľúčovou otázkou pre posudzovanie tohto sporu bolo zistenie, či tzv. oprávnená z vyživovacej povinnosti ako plnoletá je schopná sa sama živiť, vzhľadom na zistený skutkový stav. Súdy totiž prišli k záveru, že je schopná sa samostatne živiť, pričom v konaní sa súdy zaoberali trvaním vyživovacej povinnosti rodiča (otca oprávnenej z vyživovacej), v období, v ktorom sa oprávnená osoba starala o vlastné dieťa mladšie ako 3 roky a poberala materskú dávku, resp. rodičovský príspevok.

8. Podľa § 62 ods. 1 Zákona o rodine plnenie vyživovacej povinnosti rodičov k deťom je ich zákonná povinnosť, ktorá trvá do času, kým deti nie sú schopné samé sa živiť.

8.1. Plnenie vyživovacej povinnosti rodičov voči dieťaťu trvá, kým dieťa nie je schopné samo sa živiť. Kedy nastane takýto faktický stav, závisí od okolností konkrétneho prípadu, pričom medzi rozhodujúce

faktory na strane dieťaťa patrí jeho vek, zdravotný stav, štúdium, schopnosť zamestnať sa, schopnosť vykonávať prácu, odôvodnené záujmy a potreby, majetkové pomery a pod. Len samotná skutočnosť, že dieťa nadobudlo pracovnoprávnu spôsobilosť, nemá vplyv na zánik vyživovacej povinnosti rodičov. Rovnako nestačí preukázanie skutočnosti, že dieťa už je schopné nejakej - hocijakej - zárobkovej činnosti. Zákon uprednostňuje záujem oprávneného, preto v prípade, ak sa dieťa rozhodne pokračovať v ďalšom vzdelávaní, hoci už ukončilo prípravu na konkrétne povolanie, povinnosť rodičov vyživovať dieťa nezaniká. Dôležitým faktorom v tomto prípade je aj skutočnosť, či existuje reálna možnosť dieťaťa zamestnať sa vo vyštudovanom odbore. Nie je vylúčené, aby vyživovacia povinnosť rodičov trvala aj v prípade, keď sa dieťa po skončení strednej odbornej školy rozhodne pokračovať v štúdiu na vysokej škole, hoci aj iného zamerania. Vyživovacia povinnosť (z uhla pohľadu prípravy dieťaťa na povolanie) končí dosiahnutím prvého najvyššieho stupňa vzdelania v bežnom vzdelávacom procese (prvá ukončená vysoká škola alebo univerzita - magister). Rozhodnutie dieťaťa po skončení jednej vysokej školy pokračovať v štúdiu na druhej vysokej škole už nezakladá povinnosť ďalšieho vyživovania. Dieťa dosiahlo vo zvolenom odbore najvyšší možný stupeň vzdelania a je teda pripravené žiť sa ďalej samo. (...) Súhrnne možno konštatovať, že dieťa je schopné samo sa žiť vtedy, ak je schopné samostatne uspokojovať svoje potreby. Môže sa stať, že táto okolnosť nenastane nikdy - napríklad v prípade ťažkej invalidity dieťaťa. Rozhodne však povinnosť rodičov žiť svoje dieťa netrvá, ak dieťa už ukončilo prípravu na povolanie, má primeraný zdravotný stav, existujú preň pracovné príležitosti, avšak dieťa o ne nemá záujem a z vlastnej vôle nepracuje. Na tieto prípady sa vyživovacia povinnosť rodičov nevzťahuje. (...) Povinnosť rodičov vyživovať svoje deti existuje ako podporný prostriedok výživy po celú dobu života subjektov tohto právneho vzťahu. Aj v prípade, že dočasne zanikne povinnosť plniť výživné, pretože nie sú splnené predpoklady pre jeho existenciu - napríklad dieťa je už schopné samo sa žiť - môže sa, ak dôjde k zmene týchto podmienok, vyživovacia povinnosť obnoviť. Tento charakteristický znak vyživovacej povinnosti rodičov voči deťom sa nazýva elasticita. Praktickým príkladom môže byť prípad, ak sa dieťaťu, ktoré sa samo živilo, zmení zdravotný stav tak, že nemôže pracovať a neexistuje iný spôsob (PAVELKOVÁ, B. Zákon o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov. 3. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2019. ISBN 9788089603725. 5 S. 388 - 3895).

8.2. Závery súdnej praxe spájajú vznik schopnosti samostatne sa žiť aj so vznikom nároku na príslušné dávky systému sociálneho poistenia v prípade ukončenia prípravy na povolanie a neuplatnenia sa na trhu práce. V tomto zmysle ide skôr o potenciálne nadobudnutie schopnosti samostatne sa žiť. (HORVÁTH, E., VARGA, E. Zákon o rodine - komentár. Bratislava: Wolters Kluwer, 2007. ISBN 80-8078-086-2.).

8.3. Dovolací súd uvádza, že právne posúdenie v bode 20. rozsudku odvolacieho súdu, ktoré uvádza, že „Odvolací súd v rovine svojich záverov uvádza, že konštatovania okresného súdu v rovine posúdenia tvrdení navrhovateľky, že nie je schopná sa samostatne žiť, pretože sa stará o svoje maloleté dieťa, je na rodičovskej dovolenke a poberá rodičovský príspevok, nielen podľa okresného súdu, ale ani podľa odvolacieho súdu nie sú skutočnosťami, ktoré by zakladali neschopnosť samej sa žiť. Navrhovateľka mala štúdium na strednej škole prerušené, v tomto období pracovala, následne školu dokončila, bola na materskej dovolenke a aktuálne je na rodičovskej dovolenke. Je zdravá, neexistujú na jej strane okolnosti brániace v uplatnení na trhu práce, aj keď starostlivosť o maloleté dieťa jej toto uplatnenie môže čiastočne sťažiť. Pokiaľ matka poberá rodičovský príspevok, hoc nepracuje tak je schopná sa sama žiť. Od 08/2021 do 03/2022 odvolateľka poberala materskú dávku a od 01.04.2022 jej ako matke vznikol nárok na rodičovský príspevok. Uvedené poberanie materskej dávky a rodičovského príspevku, ktorý je svojim spôsobom príjem matky, má jej poskytnúť finančné prostriedky, kým v čase zabezpečovania starostlivosti o dieťa nepracuje a nemôže pracovať. Ak okresný súd konštatoval, že navrhovateľka nadobudla schopnosť sa sama žiť ukončením štúdia, získala príjem, ktorý je poskytovaný z dôvodu starostlivosti o dieťa ako kompenzácia skutočnosti, že z dôvodu starostlivosti o dieťa si nemôže zabezpečiť príjem svojou prácou, tak odvolací súd tieto závery vyhodnotil ako vecne správne“ považuje za správne.

8.4. Dovolací súd tiež zdôrazňuje, že rodičovský príspevok predstavuje štátnu sociálnu dávku určenú na finančné zabezpečenie a kompenzáciu straty príjmu rodiča zo zárobkovej činnosti v dôsledku osobnej starostlivosti o dieťa (viď napr. rozsudok Krajského súdu v Žiline sp. zn. 29Sa/5/2019 z 27. augusta 2019 v spojení s rozsudkom Najvyššieho súdu SR sp. zn. 9Sžsk/118/2019 z 25. novembra 2020). To znamená, že súdy v tomto konkrétnom prípade správne posúdili, že oprávnená z vyživovacej povinnosti

pokiaľ poberá rodičovský príspevok, hoc nepracuje, stará sa o maloleté dieťa do troch rokov, tak je schopná sa sama živiť.

9. Vzhľadom na uvedené skutočnosti aj právne posúdenie veci odvolacím súdom vyššie vymedzenej právnej otázky je správne, dovolanie je teda neopodstatnené, preto ho bolo potrebné zamietnuť postupom podľa § 448 CSP.

10. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

11. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.